

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-ІІ (із змінами та доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122.
3. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – С. 2024, Ст. 536.
4. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 20 лютого 2003 р. № 545-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 17. – Ст. 140.

УДК 347.463 (043.2)

Вітюк К. О., студентка,
Інститут екологічної безпеки,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Хом'яченко С. І., к.ю.н., доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Забезпечення екологічних прав громадян є головним завданням нашої держави, особливо в умовах сучасної екологічної та соціально-економічної ситуації в Україні. Політичні та економічні перетворення, що відбулися в Україні з часу набуття нею незалежності, обумовили розроблення нових державно-правових механізмів забезпечення екологічної безпеки, зокрема й у галузі цивільної авіації.

Цивільна авіація – найперспективніша для розвитку взаємодії держави та бізнесу, є невід'ємним елементом транспортної галузі й має важливе значення для господарства України. Утім авіаційний транспорт – один із найбільш уразливих об'єктів і може становити значну загрозу для населення. Так, встановлено, що внаслідок роботи двигунів лише одного повітряного судна за один рейс до атмосфери викидаються понад 76,5 тонн продуктів згорання вуглецевого пального та вуглекислого газу. При цьому середня тривалість перебування цих частинок в атмосфері – близько двох років [1].

Проблема забезпечення екологічної безпеки в галузі цивільної авіації завжди була об'єктом вивчення українських правознавців, тому обрана тема дослідження досі актуальна.

Поняття екологічної безпеки було закріплене в Законі України від 25 червня 1991 р. «Про охорону навколишнього природного середовища»,

згідно з ч. 1 ст. 50 [2] якого нею є такий стан навколишнього природного середовища, за якого забезпечується запобігання погіршенню екологічної обстановки й виникненню небезпеки для здоров'я людей. А. Б. Качинський розглядає екологічну безпеку як компонент національної безпеки, що забезпечує захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства, довкілля та держави від реальних або потенційних загроз, що створюються антропогенними чи природними чинниками щодо навколишнього середовища [3].

На думку А. В. Філіппова, екологічна безпека цивільної авіації – це стан, за якого небезпечні для навколишнього природного середовища чинники (авіаційний шум та емісія шкідливих речовин) контролюються на заздалегідь визначеному стандартами (сертифікаційними вимогами) рівні [4, с. 13].

Вирішальна роль у розв'язанні проблеми забезпечення екологічної безпеки цивільної авіації належить праву. Питання авіаційної безпеки регулюється низкою законодавчих актів України, основними серед яких є Повітряний кодекс України та Закон України «Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації». Зокрема, Повітряний кодекс України (далі – Кодекс) у п. 2 ст. 1 визначає авіаційну безпеку як захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується комплексом заходів із залученням людських і матеріальних ресурсів. Статтею 10 Кодексу передбачено, що безпека авіації складається з безпеки польотів, авіаційної безпеки, екологічної безпеки, економічної та інформаційної безпеки [5]. Центральним органом виконавчої влади, який виконує завдання щодо здійснення державного контролю та нагляду за безпекою цивільної авіації, є Державна авіаційна служба України. Вимоги екологічної безпеки цивільної авіації закріплені в обов'язкових нормах, правилах, стандартах щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів тощо. З метою запобігання невідворотному впливу на повітря актами міжнародного та національного права встановлюються квоти шкідливих викидів. Зокрема, дотримання встановлених нормативів та обмежень атмосферних авіаційних викидів реалізується через сертифікацію літальних засобів та їх силових агрегатів за рівнем впливу на навколишнє середовище, а також обмеження використання літаків, що не відповідають екологічним вимогам. Ці питання належать до компетенції Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО). Водночас питання компенсації екологічних збитків від впливу повітряних суден на навколишнє середовище віддається на розсуд кожній окремій державі.

Статтею 50 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища» держава гарантує своїм громадянам екологічну безпеку, з

метою забезпечення якої передбачено широке коло взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів. Відповідно до Закону України від 16 жовтня 1992 р. «Про охорону атмосферного повітря» (в редакції Закону від 21 червня 2001 р.) забрудненням атмосферного повітря є змінення складу і властивостей атмосферного повітря в результаті надходження або утворення в ньому фізичних, біологічних чинників і (або) хімічних сполук, що можуть негативно впливати на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища. Слід констатувати, що в транспортній сфері значна частина викидів у атмосферне повітря здійснюється авіаційним транспортом. На жаль, негативний вплив авіації на довкілля має як глобальний, так і локальний характер. Глобальним є вплив авіації на озоновий шар атмосфери та пов'язані з цим наслідки. Локальними є проблеми авіаційного шуму, забруднення викидами та скидами шкідливих речовин атмосферного повітря, підземних вод і ґрунту в районі розміщення аеропортів.

З метою запобігання негативних наслідків у грудні 2007 р. було прийняте рішення міністрами екології держав Європейського Союзу про введення обмежень на викиди цивільною авіацією окису вуглецю (CO₂). Це рішення стосується всіх авіакомпаній, які входять у Європейський Союз і за його межами. З 2012 р. сфера дії рішення розширена на всі міжнародні перельоти, які здійснюються з аеропортів Європейського Союзу.

Крім того, для оцінювання стану атмосферного повітря в Україні встановлені нормативи гранично допустимих концентрацій забруднювальних речовин в атмосферному повітрі й рівні шкідливих фізичних впливів на нього, а також діють нормативи гранично допустимих викидів забруднювальних речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення.

Підбиваючи підсумок вищевикладеного, можна зробити висновок, що норми, які регулюють суспільні відносини у сфері забезпечення екологічної безпеки в галузі цивільної авіації, містять нормативно-правові акти різних галузей законодавства. Однак на сучасному етапі в Україні для забезпечення екологічної безпеки цивільної авіації нормативно-правовий механізм потребує подальшого вдосконалення.

Література

1. Краснова Ю. А. Правові питання кодифікації екологічного законодавства у сфері забезпечення екологічної безпеки в галузі авіації / Ю. А. Краснова // Актуальні питання кодифікації законодавства України / За заг. ред. В. О. Зайчука. – Випуск 1. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2009. – С. 207 - 209.

2. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовтня 1992 р. № 2701-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 50. – Ст. 678.

3. Качинський А. Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення / А. Б. Качинський. – К.: НІСД, 2001. – 312 с.

4. Філіппов А. В. Адміністративно-правове забезпечення безпеки цивільної авіації: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. В. Філіппов; Ірпінь, 2010. – 20 с.

5. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 83.

УДК 341.824:338.47 (043.2)

Гергелюк Т. В., студентка,
Інститут екологічної безпеки,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Хом'яченко С. І., к.ю.н., доцент

МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Серед основних проблем цивільної авіації проблема екологічно ефективного функціонування виробничих процесів і систем на підприємствах цивільної авіації займає наступне місце після безпеки польотів. Надалі екологічні вимоги щодо авіаційної діяльності збільшуватимуться.

При вирішенні проблеми державного управління забезпечення екологічної безпеки цивільної авіації значна роль відводиться праву. Негативний вплив цивільної авіації на навколишнє середовище зумовлює необхідність розроблення та застосування методів державного управління екологічною безпекою цивільної авіації, серед яких можна виокремити методи правового регулювання, що характеризують екологічну безпеку цивільної авіації як правовий інститут, і власне методи державного управління, що характеризують його як врегульовану правом діяльність уповноважених державою суб'єктів в особі її органів та посадових осіб, а також недержавних суб'єктів.

Основними нормативними актами при забезпеченні вимог екологічної безпеки в авіаційній галузі є Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря» та Повітряний кодекс України. Аналіз змісту цих законів дає підстави зробити висновок про негативний вплив на довкілля емісії шкідливих речовин і рівня шуму авіаційних двигунів повітряних суден та інших об'єктів